

Landsstyreformandens nytårstale 2009

Kære alle mine medborgere i Grønland

Året, hvor den vigtigste historiske begivenhed i Grønland har fundet sted, er gået, og i dag kommer vi ind i det nye år, som giver nye muligheder og udfordringer for at komme en lysere fremtid i møde.

Da 76 % af vælgerne sagde ja til Selvstyre ved afstemningen var der mange af os der fik tårer i øjnene af glæde. Det grønlandske folk blev for allerførste gang spurgt, om vi ønskede at blive accepteret som et særligt folk under international ret. Vore forfædre blev ikke spurgt, og da vi blev spurgt var det med en uforlignelig følelse at vi afgav stemme.

Mine medborgere, tillykke med at Selvstyret bliver indført til sommer netop på vores nationaldag. Vi indleder en ny grundlæggende ændring i det politiske system og i samfundsstrukturen.

Et stort og udfordrende arbejde er nu overstået, og jeg vil benytte denne lejlighed til at udtrykke min dybeste tak til alle dem, der har taget en hånd med for at virkeliggøre Selvstyret.

I Landstinget vedtog vi den 28. november 2008 Loven om Selvstyre, og det næste skridt er at Folketinget godkender den. Det sker senest i marts måned.

Efter Selvstyrets indførelse på nationaldagen er det allerførste opgave for os at arbejde for overtagelsen af ansvaret for råstoffer fra den danske stat.

De næste ansvarsområder der skal overtages er fødevarelovgivningen. På den måde får vi mulighed for at strukturere fødevareforsyningen, dermed også hjemmemarkedet, i Grønland på en mere effektiv måde.

Vi vil også arbejde for en snarlig overtagelse af ansvaret for udlændingeområdet samt lovgivningsområdet for indvandring. Vi ønsker at gøre dette, da vi forventer en stor mangel på arbejdskraft på mange områder i de kommende år.

Vi bør byde udefrakommende, der er villige til at arbejde her i landet, velkommen. I samfundsdebatten betegnes jeg ofte som en der kun vil have Grønland for grønlændere – at jeg ikke har brug for folk der ikke taler grønlandsk. Det er ikke rigtigt. Vi har brug for alle der ønsker at arbejde her, og vi skal derfor byde fremmede der ønsker at arbejde her i landet velkommen.

Men vi grønlændere skal kræve mere af os selv efterhånden som vi bliver mere selvstyrende. Da Selvstyrebetænkningen i sidste forår den 6. maj blev overdraget i Katuaq under en mindeværdig højtidelighed sagde jeg bl.a.:

”Hver enkelt af os må nu søge efter mulighederne for videreudvikling uden kun at vente på hjælp. Vi skal være stærke både fysisk og åndeligt, og det kan vi opnå ved at kræve mere af os selv og ved at støtte hinanden. Når jeg mindes vore forfædres ånd, selvstændighed og udholdenhed tror jeg på at vi efterkommere nok også kan opnå det.”

Ja, det vil engang imellem gøre ondt, for vi kan ikke opnå alting gratis og som en selvfølge. Det samme er Selvstyret – det skal nok lykkes for os at gennemføre det ved hårdt arbejde.

Et andet meget vigtigt arbejde som vi skal til at gå i gang med er forberedelsen af den grønlandske grundlov. Det første skridt er, at vi skal nedsætte en arbejdsgruppe der skal udarbejde rammerne for kommissoriet.

I og med at vi har sagt ja til Selvstyret, har vi også sagt ja til et andet meget vigtigt arbejde der skal gennemføres som et af de første tiltag. Vort sprog bliver det officielle sprog, og for at virkeliggøre intensionerne skal vi nedsætte en arbejdsgruppe der skal forberede lovgivningen omkring sprogpolitikken. Loven skal danne grundlaget for vores sprogpolitik, og indholdet skal være at brugen af vort sprog skal indarbejdes i alle instanser. Grønlandsk og dansk vil dog fortsat blive brugt i den offentlige administration, sundhedsvæsenet med mere, så længe vi har brug for folk med særlige uddannelser.

Når vi ser på samfundsproblemerne er der mange ting der skal rettes. Det er godt at der udtrykkes kritik, da vi på den måde konfronteres med de problemer der skal rettes. Men vi bør støtte hinanden mere fremadrettet.

Det er blevet endnu mere nødvendigt at vi som samfund giver hinanden styrke. Lad os opmuntre hinanden endnu mere, for vi bliver stærkere, når vi bliver glade.

Nogle kan måske spørge, hvordan vi så kan styrke hinanden.

Jeg tror helt fast på, at vi gennem styrkelsen af det kulturelle område kan nå et langt skridt fremad. Under kulturseminaret i sidste måned var mit budskab at alle kulturarbejdere har en meget vigtig indflydelse på vor tilværelse. Hvis vi ikke havde disse kulturarbejdere ville vort liv være fuldstændig farveløs. Vi skal ikke nøjes med at takke dem der har disse evner, men vi skal også støtte dem.

Det er også helt nødvendigt, at vi gennem mere uddannelse skal styrke hinanden som folk. Hvis vi skal blive mere selvstyrende i frihed, skal vi være veluddannede. Det var gode informationer vi fik under konferencen sidste efterår om den særlige indsats for styrkelse af uddannelsesniveaut. Børn der går ud af folkeskolerne bliver dygtigere og dygtigere.

I dag arbejdes der intenst på at danne grundlaget for sammenhængen mellem undervisningerne fra børnehaven til de højere faglige og akademiske uddannelser.

Det er tilfredsstillende efterhånden at kunne mærke virkningerne af den særlige uddannelsesindsats. Flere og flere kommer videre i uddannelsessystemet efter folkeskolen. Rigtig mange ønsker at gå på efterskole, og aldrig har så mange søgt ind på gymnasiale uddannelser som i disse år. Derfor glæder vi os ekstra meget til at Efterskolen i Qasigiannnguit går i gang, og det er også meget glædeligt at kapaciteten på gymnasierne søges øget.

Flere og flere uddannelser kan nu gennemføres i Grønland, men det er et alvorligt problem at vi mangler uddannede folk på specifikke områder. For eksempel er det meget ønskeligt at flere bliver uddannede som jurister og indenfor sundhedsvæsenet.

Det samme er tilfældet inden for kirken med hensyn til præster. Manglen på præster er et meget stort problem mange steder, og vi må begynde at tænke på genindførelsen af det særlige internat præsteuddannelse.

Men jeg er meget glad for at flere og flere gennemfører deres uddannelser, og jeg er særlig glad for at færre og færre afbryder deres uddannelser.

Hvis vi skal gennemføre Selvstyret ansvarsfuldt må vi jo som samfundsborgere løfte opgaven i fællesskab. Vi kan ganske vist hente støtte fra mange steder, f.eks. når vi tænker på erhvervsmulighederne, men hvor vil vi være henne, hvis opgaverne ikke kan løftes af landets egen befolkning – vi vil blot ende som tilskuere.

En anden meget vigtig milepæl i samfundsudviklingen er opnået i dag. Fra gårsdagens 18 kommuner er der nu fra i dag kun 4 storkommuner.

Storkommunerne skal have så god en start som muligt og derfor vil vi give dem bedre muligheder for at kunne udvikle deres erhvervsmuligheder. Det er Landsstyrets ønske at kommunerne sammen med deres indbyggere skal medvirke til at lokale virksomheder kan deltage i de nye erhvervsmuligheder, f.eks. inden for energiforsyningen, råstofudvindingen og på andre områder.

Det er helt nødvendigt, at kommunerne er med i arbejdet. For behovet for arbejdskraft vil blive stort, hvis intentionerne i råstofområdet og et eventuelt aluminiumsværk bliver en realitet.

Der har aldrig været så mange ansøgere til mineralefterforskning.

Men når man tager de globale økonomiske problemer i betragtning, må man dog regne med neddrogede aktiviteter og muligvis udsættelser af nogle af de ellers planlagte miner.

Med hensyn til olieefterforskning, og selv om oliepriserne bliver lavere, er der stadig meget stor aktivitet. Alene i år har vi givet 7 nye efterforsknings- og udnyttelsestilladelser i grønlandsk farvand, så tilladelserne nu er oppe på 13.

Desværre er vores vigtigste eksport, fiskeriekporten, dalende. Hvis vi kigger på biologernes råd for samtlige fiskearter for 2009, er det ikke just opmuntrende læsning. For de allerfleste fiskearter er det biologiske råd reduceret, og hvis vi også skal sikre bæredygtigheden, må vi regne med endnu lavere kvoter i fremtiden.

Disse forhold gør det nødvendigt med en omstrukturering af fiskerierhvervet. Vi regner med at Fiskerikommissionen færdiggør sit arbejde i disse dage. Kommissionen er i gang med at revurdere de fremtidige rammer omkring fiskerierhvervet.

Landsstyret er af den opfattelse at fremtiden for Grønlands fiskeri ligger i øget effektivitet og kvalitetsprodukter.

Fangererhvervet vil fortsat have stor betydning i forhold til forsyningen af kød i Grønland.

Hvis vi ser på hvalkvoterne i år, kan vi konstatere at selv om der er afgivet kvote for grønlandshvaler, så har vi alligevel ikke fået tildelt kvote af pukkelhvaler, selv om det biologisk set er forsvarligt at fange nogle stykker.

Selv om importforbuddet af sælskind til EU-landene ikke er møntet på Inuit-folk, frygter vi negative konsekvenser for vores sælfangst. Af den grund følger vi nøje, hvad der sker i EU, og vi vil fortætte med vores informationsarbejde.

For at opnå større forståelse af sælfangst kommer der også en delegation af topfolk i EU på besøg i starten af det nye år.

Mange bygder er fortsat afhængige af fangererhvervet. Der arbejdes for at give bygderne andre erhvervs muligheder. I undersøgelsen medgår også, hvilke andre muligheder bygderne har for videreudvikling. I forbindelse med undersøgelsen kan man ikke komme uden om at medtage fangererhvervets muligheder for videreudvikling.

Sæl- og hvalkød er jo fortsat af stor betydning for vores forsyning af kød, ikke mindst når vi tænker på fiskekvoternes stade og de stadigt større restriktioner på andre dyrearter.

Samtidig gør klimaændringen det vanskeligere for fiskere og fangere. Derfor vil arbejdet i det kommende Center for Klimaforskning under Naturinstituttet være af stor betydning.

På den måde vil følgerne af klimaændringen kunne undersøges nøje. Man vil kunne undersøge påvirkningen af naturen, miljøet, samfundet, erhvervene, teknik og anlæg og sammenspillet mellem de sektorer.

Der skal laves en ny international klimaaf tale i København i slutningen af 2009, og den skal gælde fra 2013 til 2020. Grønland er villig til at være medunderskriver af aftalen under forudsætning af at Grønland og andre små lande med behov for økonomisk udvikling får mulighed for det.

I disse år anstrenger vi os for at øge antallet af vandkraftværker i Grønland. Når vi har gennemført vore planer, vil Grønland blive et af de førende lande i verden med mest anvendelse af ren energi.

Vi gør hvad vi kan for at være med til at formindske CO₂ udslippet, men på den anden side må vi nødvendigvis fortsætte med den industrielle udvikling for at gøre Grønland mere økonomisk selv bærende.

I forbindelse med fornyelsen af klimaaf talen, Kyoto-aftalen, er det helt nødvendigt at Grønland betragtes på en anden måde i rigsfællesskabet. I et ligeværdigt rigsfællesskab kan vi ikke komme udenom at tage denne betragtning med i overvejelserne.

Vi skal fortsætte med at finde muligheder for indtjening. Vi kan ikke undgå at mærke konsekvenserne af den globale økonomiske tilbagegang, hvad enten vi vil det eller ej.

Vi må regne med vanskelige økonomiske forhold fra nu af og i de kommende år. Derfor kan vi ikke undgå at stille større krav til os selv.

Det er glædeligt at se initiativerne for bedre udnyttelse af bevillingerne til sundhedssektoren. For at lette problemerne med uddannet personale har sundhedsvæsenet i 2008 påbegyndt udnyttelsen af telemedicin. Etableringen af systemet på alle steder vil fortsætte til og med 2010.

Bevillingerne til sundhedssektoren stiger og stiger, og for at sikre at disse virkelig bruges til behandling af de syge, vil vi påbegynde en undersøgelse af om bevillingerne anvendes effektivt.

Der sker også meget indenfor socialområdet. Der pågår tilpasninger for at forbedre forholdene for de ældre, førtidspensionister, handicappede og børnefamilier.

Vi har i flere år arbejdet med særlig indsats på børn og unge. Da vi ønsker at gøre det endnu bedre arrangerede vi en evaluerende konference i Sisimiut sidste forår med overskriften ”Ressourcestærke Familier”.

Vi skal arbejde endnu mere for at lette forholdene for familier med børn. Vi bør styrke det at have et ansvar overfor hinanden. Vi bruger masser af penge til at afhjælpe livsstilsbetingede dårligheder, selv om de kan bruges til andre mere konstruktive formål, hvis vi hver for sig lever mere ansvarsfuldt.

Vi bør gøre mere for at opnå en bedre tilværelse. Sport er en god måde at opnå det på, men psykisk velvære er ligeså vigtig. Hvis man ønsker at leve sundt og afbalanceret er det helt nødvendigt at se på tilværelsen med lyst, muntert, åbent, ærbødigt og tillidsfuldt sind.

Vi oplever alle sammen mørke dage, hvor et lille smil kan lette mange sorger.

”Et smil berører mig – et stort lykkefølelse giver det mig – et mildt ansigt vender sig imod mig – da jeg ser det, glæder det mig,” skriver Aavaat – Johan Kleist – i sit digt.

Jeg takker jer alle for det år der er gået, og med ønsker om sundhed og gode resultater for jer alle i det nye år, ønsker jeg jer et godt nytår.

Gud bevare Grønland!